

| Araştırma Makalesi / Research Article |

Okul Yöneticilerine Verilen İnceleme/Soruşturma Görevlerine İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri

The Opinions of the School Administrators and Teachers on the Investigation/Query Duties Given to the School Administrators

Halil TAŞ¹, Serkan ŞEKER²

Anahtar Kelimeler

inceleme
soruşturma
muhakkik
okul yöneticisi
öğretmen

Keywords

investigation
query
investigator
school administrator
teacher

Başvuru Tarihi/Received
28.03.2020

Kabul Tarihi /Accepted
04.07.2020

Öz

Okul yöneticilerine verilen inceleme/soruşturma görevlerine ilişkin okul yöneticileri ile öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, olgubilim (fenomenoloji) araştırma modelinde desenlenmiştir. Verilerin görüşme yoluyla toplandığı bu çalışmada verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 30 okul yöneticisi ile 26 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, okul yöneticisi olmak ve en az bir kez incelemeci/soruşturmacı olarak görev almış olmak yönetici örneklem seçme ölçütü; okul yöneticileri tarafından yürütülen en az bir inceleme/soruşturmaya konu olmak ise öğretmen örneklem seçme ölçütü olarak belirlenmiştir. Araştırmada okul yöneticilerinin uzmanlık gerektiren inceleme/soruşturma görevlerinde kendilerini yetersiz gördükleri, bu görevlerin zaman kaybına ve insan ilişkilerinin bozulmasına neden olduğu, bu konuda verilen eğitimlerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılırken; öğretmenlerin ise benzer gerekçelerle okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevlerini doğru yapamadıklarına inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Abstract

This research, which aims to determine the opinions of school administrators and teachers regarding the query/investigation tasks given to school administrators, has been designed in the phenomenology research model. In this research, data is collected through interview and content analysis technique was used in the analysis of the data. The data were collected through a semi-structured interview form developed by the researchers. The study group of the research consists of 30 school administrators and 26 teachers. Criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods, was used to determine the study group. In the study, being a school administrator and having worked as an query/investigator at least once is the criteria for selecting the administrator sample; being the subject of at least one examination/investigation carried out by school administrators was determined as a teacher sample selection criterion. In the research, it is concluded that school administrators find themselves inadequate in their investigation/query duties requiring expertise and these tasks cause waste of time and deterioration of human relations, and the training service on this subject is insufficient; On the other hand, it was concluded that the school administrators believed that school administrators could not perform their investigation/query duties for similar reasons.

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Teftiş Kurulu, Ankara, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0002-5219-1123>

² İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Şube Müdürü, Çamaş/Ordu, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0003-1570-6818>

Extended Abstract

Introduction

A different point of view to researchers and policy makers working in this field would be to identify the opinions of school administrators and teachers about the investigation/query duties and the problems encountered in this process and to make suggestions on this issue, which will contribute to the multi-dimensional improvement of the investigation/query duties and the manifestation of justice. It is thought that it will give researchers and policymakers working in this area a different perspective and will be the source of the regulations in this area. Although there are different studies in the literature regarding the investigation/query duties (opinions, problems, solutions) carried out by the inspectors, the low number of studies on the investigation/query duties carried out by the school administrators and this gap gives importance to this research in terms of eliminating the deficiency in this field. In addition, it can be said that the research results and suggestions to be obtained with the opinions of school administrators and teachers will contribute to the work of the legal units in the central and provincial organization of the Ministry of National Education. This study aims to determine the opinions of school administrators and teachers regarding the investigation/query duties given to school administrators, to identify the problems encountered in this process and to offer solutions.

Method

This study is a qualitative study in which the content analysis method is used and the data are obtained through the interview technique. The research was modeled in the phenomenology research model. The study group of this research consists of 30 school administrators and 26 teachers. Criteria sampling method, which is one of the purposeful sampling methods, was used to determine the study group of the research. The data of the research were collected using a semi-structured interview form. During the data collection process, face-to-face interviews were held with school administrators and teachers. Four open-ended questions were asked to school administrators and two to teachers in the study. Research data has been analyzed with content analysis method. The findings were presented in a table, and their frequencies were written across the sub-categories in the table.

Result and Discussion

When the research results are evaluated as a whole; Reaching and taking statements from individuals during the investigation process, planning the investigation / investigation process, finding the response of the proven disciplinary crime, writing a duly report, establishing a relationship between the verb subject and the law, regulation, circular, and evaluating and interpreting the incident in the light of the information and documents and legislation and they find that they have serious problems and need expert support in order to make an objective decision. In addition, the results of the research are considered as unwanted drudgery by the school administrators, these tasks are considered as serious and specialist tasks that should be done by professional people, these tasks are perceived as preventing them from performing their primary duties, these tasks are harmful to peer solidarity and human relations. It determines that it is thought. In the study, it is revealed that school administrators think that with sufficient and effective in-service training for to their investigation/query duties and budget for travel, or additional tuition fees will contribute to the solution of the problems encountered.

Especially, investigation/query duties should be carried out by expert inspectors rather than school administrators who are not sufficient in this field. In order to improve the professional and legal qualifications of the school administrators regarding their investigation/query duties; effective in-service training should be provided in the style of workshops such as case studies and sample file preparation. Problems that make the duties of investigator/querier difficult, such as frequent changes in legislation, scattered and incomprehensible, should be reported and a communication mechanism should be developed to facilitate the delivery of these problems to the competent superior authorities. Disciplinary legislation should be revised in order to establish a correct relationship between the verb subject to investigation/query and its counterpart in the legislation, and to avoid inequalities and injustices in the proposed punishment proposals. Further cooperation should be made with the relevant institutions and organizations in order to reduce the difficulties in reaching the people whose information, documents and statements will be taken. School administrators who are given these tasks that require a lot of time should be careful not to be given duties in other boards, commissions, ceremonies etc. Necessary legal and technical arrangements should be made for the investigator/querier to pay the temporary duty gates and per diems in a timely manner, or additional tuition fees must be paid to the school administrators who are assigned to investigation/query.

Okul müdürü yasal mevzuat hükümleri doğrultusunda okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere tüm kaynakların etkili ve verimli kullanımından, yönetiminden ve temsilinden birinci derecede sorumlu eğitim ve öğretim lideri olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2013; MEB, 2014). Yapılan bu tanım, okul müdürlerinin; okulda sevgi ve saygıya dayalı bir eğitim ortamı oluşturma, güvenlik tedbirleri alma, çalışanların özlük haklarını koruma, eğitim öğretim faaliyetleri için fiziksel ortamı hazırlama, eğitimci olan ve olmayan personeli izleme, değerlendirme, rehberlikte bulunma, stratejik plan hazırlama ve uygulama, diğer kişi ve kurumlarla eşgüdüm sağlama gibi oldukça geniş bir sorumluluk alanına sahip olduklarını göstermektedir (Şirin ve Dal, 2019).

Okulu yönetmek; okulu amaçları doğrultusunda yaşatmak, okuldaki insan ve madde kaynaklarını etkili ve verimli bir şekilde kullanmaktır (Bursalıoğlu, 2019). Personelin en kritik ögesi olan yönetici, bir kurumun belirlenen amaçlara ulaşabilmesini sağlamak için planlama, örgütleme, liderlik ve denetleme görevini yürütmekle sorumlu olan kişidir (Lewis, Goodman, ve Fandt, 2000). Okulun amaçlarına ulaşabilmesi için çalışanları örgütleyen, eşgüdümleyen, güdüleyen ve denetleyen okul yöneticilerinin (Gürsel, 2012), yönetim etkinliklerini düzenli biçimde yerine getirirken ihtiyaç duyduğu ve hukuk kuralları tarafından tanımlanmış sorumlulukları bulunmaktadır. Bunun yanında, okul yöneticileri bazen görev tanımlarında yer almayan ve dolayısıyla bir nevi hukuksal olarak tanımlanmamış bazı sorumlulukları fazladan üstlenmek durumunda kalmaktadırlar (Cereci, 2018). Bu sorumluluklardan biri de inceleme/soruşturma görevini yürütmektir.

Bir eğitim sisteminin başarısının, o sistemde yer alan yönetici ve çalışanların niteliklerinin yanı sıra, bu kişilerin sistem tarafından belirlenmiş normlara uymalarına bağlı olduğu söylenebilir. Çünkü her kurumda olduğu gibi, eğitim kurumlarında da gerek yönetenlerin ve gerekse yönetilenlerin uymaları gereken bazı kurallar vardır ve bu kurallar, kurumun daha etkili ve verimli olması için gereklidir (İlgar, 2005). Kurumda problemlerin ortaya çıkması durumunda, kurum yöneticilerinin belirlenmiş kurallar çerçevesinde bazı tedbirler almaları ve bazı yaptırımlara gitmeleri beklenir (Bursalıoğlu, 2019). Kurumun amaçlarına aykırı davranan, belirlenmiş kurumsal amaçlara ulaşmayı engelleyen veya yavaşlatan bireylere karşı uygulanan yaptırımlar disiplin iş ve işlemleriyle sağlanır (Taş ve Kiroğlu, 2019) ve bu yaptırımların belirlenmesi de inceleme/soruşturma yapmayı gerekli kılar. Esasında inceleme/soruşturma görevi müfettişlerde olmakla beraber, çeşitli nedenlerle okul müdürlerine de inceleme/soruşturma görevi verilmektedir.

Eğitim çalışanlarının tutum ve davranışları eğitim kurumlarını doğrudan etkileyebildiğinden, eğitim kurumlarının işleyişi üzerinde yadsınamaz bir etkisi olan eğitim çalışanlarının da bir düzen içinde ve belirlenmiş kurallara uyarak görev yapmaları beklenir (Taş ve Kiroğlu, 2018). Okul müdürlerinin görev tanımlarıyla ilgili olarak mevzuatta yer alan, “Görev tanımındaki diğer görevleri de yapar” ifadesi ile MEB’in “Uzmanlık gerektirmeyen inceleme, disiplin soruşturması ile ön inceleme iş ve işlemlerin mahallinde disiplin amirlerince veya muhakkik görevlendirilerek yürütülmesi ve sonuçlandırılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir” içerikli 29.01.2008 tarihli yazısı, okul müdürlerine inceleme/soruşturma görevi verilmesinin yasal dayanaklarını oluşturmaktadır. Ayrıca, 9 Aralık 2016 yılında yapılan bir düzenlemeyle il milli eğitim müdürlükleri bünyesinde bulunan maarif müfettişlerinin soruşturma yapma yetkilerinin ellerinden alınması (Resmi Gazete, 2016), okul yöneticilerinin incelemeci/soruşturmacı olarak görevlendirilmelerinin önünü açmıştır. Okul müdürlerine verilen inceleme/soruşturma yapma görev ve yetkisi mevzuatta “muhakkik/muhakkiklik” sözcükleriyle ifade edilmektedir. Muhakkik, disiplin amirleri tarafından inceleme/soruşturma yapmak üzere görevlendirilen memuru; muhakkiklik ise bu memurun yürüttüğü inceleme/soruşturma görevini tanımlamaktadır (Karagöz, 2016).

Yukarıda belirtilen yasal düzenlemeler uyarınca bir incelemeci/soruşturmacı, kendisini görevlendiren makamın yetkilerini kullanarak, hakkında inceleme/soruşturma yapılacak memurun ifadesini almak, mevzuyla alakalı bilgi ve belgeleri toplamak, soruşturma izninin verilmesine/verilmemesine ilişkin ön inceleme raporu düzenlemek, ya da disiplin soruşturması sonucu ceza teklifinde bulunmak görev ve yetkisine sahiptir. İnceleme/soruşturma göreviyle görevlendirilen kişiler, soruşturma için gideceği yerleri ve yapacağı işleri açıklayamaz, personel ya da yönetimin yaptığı işe karışamaz, inceledikleri evraklara açıklama getiremez, eklemeye, düzeltmede bulunamaz, gizliliğe aykırı davranamaz, sonuçları hiçbir koşulda yetkililer dışında kimseye açıklayamaz. Bu kişiler soruşturma yaptığı kişilerle alışveriş-hediyeleşme gibi tutum ve davranışlara giremez, görev sırasında hizmet ve ikram kabul edemez. Üzerinde taşıdığı görevin ve sıfatın saygınlığına yakışmayacak fiil ve davranışlarda bulunamaz. İnceleme/soruşturma sırasında evrak, defter, bilgi ve belgeleri başkasına inceletemez, resmi evrakları ait olduğu kurum dışına çıkaramaz, belgelerdeki resmi beyanlar dışında kanaat belirtmez (MEB, 2008).

Konu ile ilgili alanyazın tarandığında; Akan (2016), akademisyenlerin inceleme/soruşturma görev zorluklarına ilişkin görüşlerinin yer aldığı çalışmada, akademisyenlerin inceleme/soruşturma görevlerini yürütürken büyük zorluklar yaşadıkları, bu görevleri yürütürken kendilerini baskı altında hissettikleri, inceleme/soruşturma görevlerinin uzmanlık ve zaman gerektiren görevler olduğuna vurgu yaptıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayvaz (2017), okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşlerinin yer aldığı çalışmada, okul müdürlerinin soruşturma sürecinde desteğe ihtiyaç duyduklarını, muhakkiklik görevini angarya iş olarak gördükleri, sübut bulan disiplin suçunun karşılığını bulmada ve bazı delillere ulaşmada zorlandıkları sonucuna ulaşmıştır. Düztepe (2019), öğretmen, yönetici ve müfettişlerin okul müdürlerinin muhakkiklik görevlerine ilişkin görüşlerinin yer aldığı çalışmada, okul müdürlerinin soruşturma gibi özel ve önemli bir alanda yeterli olmadıklarını, muhakkiklik görevi olan okul müdürlerinin yasal, ekonomik, güvenlik, psikolojik ve sosyolojik açılardan sorunlar yaşadıklarını belirtmektedir. Dal (2019), okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşlerini araştırdığı çalışmada, okulun rutin işleri ile muhakkiklik işinin birlikte yürütülmesinin zor olduğu, soruşturma işinin çok fazla zaman aldığı ve soruşturmanın uzmanlık gerektirdiği ancak okul müdürlerinin bu konuda uzman olmadıkları gibi sonuçlara ulaşmıştır.

İnceleme/soruşturma yapma konusunda yeterli eğitim almamış ve dolayısıyla bu iş konusunda uzman olmayan okul yöneticilerinin, yaptıkları inceleme/soruşturmalarda adaleti tecelli ettirmelerinin zor olacağı, asli görevleri olan okul yöneticiliğinden dolayı iş yüklerinin fazlalığının zaman yetmemesi sorunu oluşturacağı, hakkında inceleme/soruşturma yaptıkları meslektaşlarıyla çalışma barışı ve insani ilişkiler açısından sorun yaşayacakları düşünülmektedir. Yukarıda ifade edilen kaygılara bağlı olarak bu araştırmanın temel problemi, okul yöneticilerine verilen inceleme/soruşturma görevlerine ilişkin olarak okul yöneticileri ile öğretmenlerin görüşlerinin ve süreçte yaşanan sorunların ve çözümlerin neler olduğudur. Belirlenen problem çerçevesinde araştırmanın amacı, inceleme/soruşturma görevi verilen okul yöneticilerinin bu konudaki görüşlerini öğrenmek, karşılaştıkları sorunları tespit etmek, öğretmenlerin okul yöneticilerinin bu görevleri doğru yapıp yapmadıklarına ilişkin görüşlerini belirlemek ve çözüm önerileri geliştirmektedir. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin inceleme/soruşturma görevleri ile ilgili görüşlerinin ve bu süreçte karşılaşılan sorunların tespit edilmesi ve konuyla ilgili önerilerde bulunulmasının, inceleme/soruşturma görevlerinin çok boyutlu olarak iyileştirilmesine ve adaletin tecelli etmesine katkı sunacağı, bu alanda çalışan araştırmacılara ve politika yapıcılara farklı bir bakış açısı kazandıracığı ve bu alandaki düzenlemelere kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

2016 yılında çıkarılan 6764 sayılı Kanun'la teftiş sistemi yeniden yapılandırılmış ve 20 Ağustos 2017 tarihli MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği ile illerde bulunan Maarif Müfettişlerinin teftiş, denetim ve soruşturma yetkileri alınmıştır. Bu düzenlemeyle illerdeki inceleme/soruşturma görevleri tamamen muhakkiklere bırakılmış ve okul yöneticileri de incelemeci/soruşturmacı olarak ciddi bir görev yoğunluğuna girmişlerdir. Bu gelişme, okul yöneticilerinin incelemeci/soruşturmacı olarak görevlendirilmelerinin tekrar ciddi anlamda gündeme gelmesine neden olmuştur. Bu gündem, araştırmamızın yapıma nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Alanyazında müfettişlerin yürüttükleri inceleme/soruşturma görevlerine ilişkin (görüşler, sorunlar, çözümler) farklı çalışmalar olmasına rağmen, okul yöneticileri tarafından yapılan inceleme/soruşturma görevleriyle ilgili yapılan çalışma sayısının azlığı, bu alandaki eksikliği gidermesi bakımından bu araştırmaya önem katmaktadır. Ayrıca, okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleriyle elde edilecek araştırma sonuçlarının ve geliştirilen önerilerin, Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra örgütlenmesindeki hukuk birimlerinin çalışmalarına katkı sunacağı söylenebilir. Okul yöneticilerine verilen inceleme/soruşturma görevlerine ilişkin okul yöneticileri ile öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi, bu süreçte karşılaşılan sorunları tespit etmeyi ve çözüm önerileri sunmayı amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul yöneticilerinin, kendilerine inceleme/soruşturma görevi verilmesi hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevini yürütürken karşılaştıkları temel sorunlar nelerdir?
3. Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevini yürütürken destek alma ihtiyacı duydukları durumlar nelerdir?
4. Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevini yürütürken karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin önerileri nelerdir?
5. Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevlerini doğru yapıp yapmadıklarına ilişkin öğretmenlerin görüş ve önerileri nelerdir?.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Okul yöneticilerine verilen inceleme/soruşturma görevlerine ilişkin okul yöneticileri ile öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma, içerik analizi yönteminin kullanıldığı, verilerin görüşme tekniğiyle elde edildiği nitel bir çalışmadır. Araştırma olgubilim (fenomenoloji) araştırma modelinde desenlenmiştir. Olgubilim modeli, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve detaylı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanır. Bize tümüyle yabancı olmayan, ancak anlamını tam olarak kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma modelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu; 2018-2019 eğitim öğretim yılında Ordu İlinin Altınordu ilçesinde görev yapmakta olan 30 okul yöneticisi ile 26 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılması olarak tanımlanan ölçüt örnekleme yöntemi (Yıldırım ve Şimşek, 2018); örneklemin, problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, Akgün, Karadeniz, Demirel ve Çakmak, 2018). Araştırmada, okul yöneticisi olmak ve en az bir kez incelemeci/soruşturmacı olarak görev almış olmak yönetici örneklem seçme ölçütü; okul yöneticileri tarafından yürütülen en az bir inceleme/soruşturmaya konu olmak ise öğretmen örneklem seçme ölçütü olarak belirlenmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Demografik Özellikler		Okul Yöneticileri		Öğretmenler	
		f	%	f	%
Cinsiyet	Erkek	19	63,33	18	69,23
	Kadın	11	36,67	8	30,77
Eğitim Durumu	Lisans	20	66,67	17	65,38
	Lisansüstü	10	33,33	9	34,62
Yöneticilik/Öğretmenlik Kıdemi	1-5 Yıl arası	7	23,33	5	19,23
	6-10 Yıl arası	10	33,33	7	26,92
	11 Yıl ve üstü	13	43,33	14	53,85
Aldığı/Geçirdiği İnceleme/Soruşturma sayısı	1-3	14	46,67	26	100,00
	4-7	12	40,00	0	0,00
	8 ve üstü	4	13,33	0	0,00
Unvanı	Müdür	18	60,00	0	0,00
	Müdür Yardımcısı	12	40,00	0	0,00
	Öğretmen	0	0,00	23	88,46
	Uzman Öğretmen	0	0,00	3	11,54
Çalıştığı Okul Türü	Okul Öncesi	5	16,67	2	7,69
	İlkokul	6	20,00	8	30,77
	Ortaokul	10	33,33	9	34,62
	Lise	9	30,00	7	26,92

Tablo 1'e göre katılımcıların çoğunun erkek olduğu, çoğunun eğitim düzeylerinin lisans, mesleki kıdemlerinin 11 yıl ve üstü olduğu; müdür ve öğretmen unvanlıların çoğunlukta olduğu, katılımcıların çoğunlukla ortaokullarda görev yaptıkları görülmektedir. Kadın katılımcı oranının düşüklüğünün, kadın okul yöneticisi sayısının azlığından ve inceleme/soruşturma geçiren kadın öğretmen sayısının azlığından kaynaklandığı söylenebilir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama sürecinde okul yöneticileriyle ve öğretmenlerle yüz yüze görüşme yapılmıştır. Araştırmada okul yöneticilerine kişisel özellikleriyle birlikte, "Okul yöneticilerine inceleme/soruşturma görevi verilmesi hakkındaki görüşleriniz nelerdir? İnceleme/soruşturma görevini yürütürken karşılaştığınız temel sorunlar nelerdir? İnceleme/soruşturma görevini yürütürken hangi durumlarda destek alma ihtiyacı duymaktasınız? İnceleme/soruşturma görevini yürütürken karşılaştığınız sorunların çözümüne ilişkin önerileriniz nelerdir?" şeklinde; öğretmenlere ise "Okul yöneticilerinin, inceleme/soruşturma görevlerini doğru yapıp yapmadıkları konusunda ne düşünüyorsunuz?" ve "Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevlerini neden doğru yapmadıklarını düşünüyorsunuz?" şeklinde açık uçlu sorular sorulmuştur. Açık uçlu sorular, katılımcıların düşünce, duygu, inanç ve eğilimlerini açıklamasına olanak tanıyan sorulardır (Ekiz, 2016). Görüşme soruları hazırlanırken amaca uygunluğuna, anlaşılabilir olmasına ve ihtiyacı karşılamasına dikkat edilmiştir. Form geliştirilmeden önce alanyazın taraması yapılarak muhtemel görüşme soruları belirlenmiş, ardından konu ile ilgili uzman görüşü alınarak form oluşturulmuştur. Görüşme formunun pilot uygulaması araştırmaya dâhil edilmeyen 5 okul müdürü ve 3 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiş, uygulama sonunda veri toplama aracında anlaşılabilen veya karışıklık oluşturabilecek soru olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde belirtilen etik ilkelere titizlikle uyulmuş; bu amaçla ilgili kurumlardan araştırma için izin alınmış, katılımcılar araştırma konusunda detaylı olarak bilgilendirilmiş ve bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır. Araştırma sürecinde katılımcıların biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve hukuksal varlıklarını korumak ve özgün iradelerine saygı göstermek birinci öncelik olarak belirlenmiş ve araştırmaya katılmada gönüllülük esas alınmıştır. Araştırma sürecinde izin almak suretiyle katılımcıların ses kaydı yapılmış ve notlar tutulmuştur. Araştırma için sağlanan mekânlar, imkânlar ve cihazlar amaç dışı kullanılmamış; kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgiler, izin verildiği ölçüde ve şekilde kullanılmış, bu bilgilerin gizliliğine azami riayet edilmiş ve bilgiler hassasiyetle korunmuştur. Araştırma sürecinde katılımcılar hiçbir şekilde yönlendirilmemiş ve araştırmacı yansızlığı azami derecede korunmuştur. Tüm araştırma verileri emin ve kolay ulaşılabilir bir biçimde arşivlenmiş, araştırma verileri güvenilirliği ve geçerliği saptanmış araçlarla elde edilmiştir. Çalışma etiği ve ahlaki açıdan uygun olmayacağı düşüncesiyle, katılımcıların gerçek isimleri kullanılmamış; yönetici isimleri Y1, Y2, ...,Y30, öğretmen isimler Ö1, Ö2,... Ö26 şeklinde kodlanmıştır. Yaklaşık 15'er dakika süren görüşmeler, okulda belirlenmiş olan bir odada gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar, içerik analiziyle çözümlenmiştir. Temel amacı, birbirine benzeyen verileri belli kavram ve temalar çerçevesinde bütünleştirerek okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenlemek ve yorumlamak olan içerik analizi, verilerin daha detaylı bir işleme tabi tutulmasını sağlar ve betimsel yaklaşımla ortaya çıkmayan kavram ve temaları ortaya çıkarır (Weber, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Verilerin analizi sürecinde sorular tek tek ele alınmış, her bir soruya verilen cevaplar alt kategoriler oluşturularak gruplandırılmıştır. Elde edilen bulgular tablo halinde sunulmuş, tabloda yer alan alt kategorilerin karşısına frekansları yazılmıştır. Frekans analizi, birim ve öğelerin sayısal, yüzdesel ve oransal görülme sıklığını ortaya koyarken;

kategorisel analiz, bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından da bu birimlerin, belirli ölçütlere göre temalar-kategoriler halinde gruplandırılmasını sağlar (Bilgin, 2014). Bulgular, frekans bilgilerinin verilmesinden sonra yorumlanmış, alandaki diğer çalışmalarla karşılaştırılmış ve katılımcıların konuyla ilgili görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak desteklenmiştir. Makalenin ana metninde yer alan paragrafların ilk satırı 0,5 cm girintili, paragraf öncesinde ve sonrasında 3er nk aralıklı ve tek satır aralıklı olarak yazılacaktır. Metin fontu(biçimi) "Calibri (Gövde)" ve puntosu (büyüklüğü) 10 olacaktır. Paragraf iki yana yaslı şekilde biçimlendirilecektir. Makalenin ana metninde yer alan paragrafların ilk satırı 0,5 cm girintili, paragraf öncesinde ve sonrasında 3er nk aralıklı ve tek satır aralıklı olarak yazılacaktır. Metin fontu(biçimi) "Calibri (Gövde)" ve puntosu (büyüklüğü) 10 olacaktır. Paragraf iki yana yaslı şekilde biçimlendirilecektir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Okul Yöneticilerine İnceleme/Soruşturma Görevi Verilmesine İlişkin Görüşlere Ait Bulgular

Okul yöneticilerinin, kendilerine inceleme/soruşturma görevi verilmesi hakkındaki görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Okul yöneticilerine inceleme/soruşturma görevi verilmesine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri

Tema	Maddeler	Yöneticiler	f
Yetersizlik	İnceleme/soruşturma konusunda yeterli bilgi sahibi olmadığımı düşünüyorum	Y1,Y2,Y3,Y6,Y7,Y9,Y11,Y12Y13,Y14,Y16,Y17,Y18,Y20	20
	Bu görevler bu alanda uzman olan Müfettişlere verilmelidir	Y21,Y24,Y26,Y27,Y28,Y30	15
	Uzman kişiler tarafından yapılmayan inceleme ve soruşturmalar adalet duygusunu zedelemektedir.	Y1,Y2,Y4,Y6,Y7,Y8,Y11,Y13Y14,Y16,Y19,Y20,Y25,Y29,Y30	13
	Okul yöneticilerinin hukuki alt yapıya ve mevzuat bilgisine sahip olmadıklarını düşünüyorum.	Y2,Y4,Y5,Y6,Y8,Y11,Y12,Y14Y16,Y21,Y27,Y28,Y30	10
	Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma raporu hazırlama yeterlilikleri bulunmamaktadır.	Y1,Y3,Y4,Y5,Y7,Y8,Y12,Y17Y25,Y28	9
	Okul yöneticilerinin işin uzmanı olmadıklarının bilinmesi süreci olumsuz etkilemektedir.	Y3,Y10,Y11,Y13,Y14,Y15,Y16Y20,Y23	7
Toplam			74
Eğitim	İnceleme/soruşturma yapma konusunda yeterli hizmet içi eğitime katılmadım	Y1,Y3,Y4,Y5,Y6,Y7,Y8,Y10	18
	İnceleme/soruşturma konusunda herhangi bir eğitim almadım.	Y11,Y14,Y16,Y18,Y19,Y16	15
	İnceleme/soruşturma konusunda uzmanlar tarafından eğitim verilmelidir.	Y21,Y27,Y29,Y30	13
	Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma konusunda temel hukuk eğitimi almaları gerekir.	Y1,Y3,Y5,Y6,Y7,Y8,Y10,Y11Y16,Y17,Y20,Y23,Y2	10
Toplam			56
Zaman	İnceleme/soruşturma görevini yürütürken asli görevimize ayırdığımız zaman azalmaktadır.	Y1,Y2,Y3,Y5,Y6,Y7,Y9,Y10	16
	İnceleme/soruşturma görevlerinde ifade almak, bilgi ve belge toplamak çok zaman almaktadır	Y11,Y13,Y15,Y18,Y20,Y25	13
	Okullarımızda, inceleme/soruşturma yapmaktan daha önemli ve yoğun işlerimiz var	Y29,Y30	10
	İnceleme/soruşturma görevleri, yöneticilerin okuldaki iş yoğunluklarına göre verilmelidir	Y1,Y3,Y7,Y10,Y11,Y13,Y14	8
	İnceleme/soruşturma görevi nedeniyle seyahat etmek çok zaman almaktadır.	Y17,Y20,Y23,Y25,Y27,Y30	7
Toplam			54
İnsan İlişkileri	Vermiş olduğumuz kararlar meslektaşlarımızla aramızda kırınlıklara yol açmaktadır	Y2,Y5,Y9,Y12,Y14,Y15,Y18	10
	İnceleme/soruşturma görevi almış yöneticiler arasında anlaşmazlık ve küskünlükler olabilmektedir.	Y20,Y26,Y29	8
	Meslektaşlarımız hakkında inceleme/soruşturma yapmak duygusal kararlar vermemize neden olabilmektedir.	Y2,Y5,Y9,Y11,Y14,Y16,Y20	7
	Meslektaşlarımıza yönelik yaptığımız inceleme/soruşturmalarda adil olamayabiliyoruz.	Y27	5
	İnceleme/soruşturma görevleri eğitim çalışanları arasındaki çalışma barışını bozmaktadır.	Y3,Y5,Y14,Y18,Y20,Y26,Y28	4
Toplam			34

Tablo 2 üzerinde yapılan incelemede, yöneticilerin inceleme/soruşturma görevlerine ilişkin görüşlerinin yetersizlik, eğitim, zaman ve insan ilişkileri temalarında toplandığı, okul yöneticilerinin en sık ifade ettikleri “yetersizlik” temasının 6 maddede 74 kez tekrarlandığı, “eğitim” temasının 4 maddede 56 kez tekrarlandığı, “zaman” temasının 6 maddede 54 kez tekrarlandığı ve “insan ilişkileri” temasının 5 maddede 34 kez tekrarlandığı görülmüştür. “Yetersizlik” teması altında en sık tekrarlanan maddenin “İnceleme/soruşturma konusunda yeterli bilgi sahibi olmadığımı düşünüyorum” maddesi olduğu, “eğitim” teması altında en sık tekrarlanan maddenin “İnceleme/soruşturma yapma konusunda yeterli hizmet içi eğitime katılmadım” maddesi olduğu, “zaman” teması altında en sık tekrarlanan maddenin “İnceleme/soruşturma görevini yürütürken asli görevimize ayırdığımız zaman azalmaktadır” maddesi olduğu, “insan ilişkileri” teması altında en sık tekrarlanan maddenin ise “Vermiş olduğumuz kararlar meslektaşlarımızla aramızda kırınlıklara yol açmaktadır.” maddesi olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin, kendilerine inceleme/soruşturma görevi verilmesine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda sunulmuştur:

Tema 1. Yetersizlik

- Y6.** *İnceleme soruşturmanın ayrı bir uzmanlık alanı olduğunu ve okul yöneticilerinin bu alanla ilgili idari ve hukuki alt yapılarının olmadığını düşünüyorum.*
- Y12.** *İnceleme ve soruşturma işinin profesyonel bir meslek tarafından icra edilmesinin gerektiğini, okul müdürlerinin bu anlamda yeterli bir bilgi ve birikime sahip olmadığını düşünüyorum.*
- Y16.** *Bu görevler bu alanda uzman olan Müfettişlere verilmelidir. Çünkü inceleme/soruşturma uzmanlık gerektirmektedir.*
- Y26.** *Uzman kişiler tarafından yapılmayan inceleme ve soruşturmalarda verilen yanlış kararlar insanların adalet duygusuna olan güveni zedelemektedir.*
- Y27.** *Objektif kararlar verilebilmesi için inceleme/soruşturma görevleri işinde uzmanlaşmış profesyonel kişiler tarafından yapılmalıdır.*
- Y29.** *İnceleme/soruşturma konuları, hassas içerikli, çetrefilli, çok yönlü ve çok boyutlu olabilmektedir. Bundan dolayı yeterli olmadığımızı düşünüyorum.*
- Y30.** *Bazı konuların uzmanlık gerektirmesi ve o konuda yeterli mevzuat hâkimiyetinin olmaması sebebiyle bu görevlerin bize verilmesini olumsuz olarak değerlendiriyorum.*

Tema 2. Eğitim

- Y1.** *İnceleme/soruşturma yapma konusunda herhangi bir hizmet içi eğitim faaliyetine katılmadım.*
- Y16.** *İnceleme/soruşturma yapma konusunda herhangi bir eğitim almadım. Birçok okul müdürünün de bu konuda eğitim almadıklarını biliyorum.*
- Y19.** *İnceleme/soruşturma yapma konusunda, alanında uzman olan kişilerce eğitim verilmesinin daha iyi olacağını düşünüyorum.*
- Y24.** *İnceleme/soruşturma yapma konusunda profesyonel bir eğitim almadım. Bu konuda bireysel olarak kendimi yetiştirmeye çalışıyorum.*
- Y29.** *İnceleme/soruşturma yapmak ciddi bir iştir. Bundan dolayı bu konuda kapsamlı, uzun süreli ve etkili bir hizmet içi eğitim verilmelidir.*

Tema 3. Zaman

- Y2.** *Çalışma bütünlüğünü bölüyor olması ve yoğun iş temposunun içinde takip, bilgi ve belge gerektiren böyle bir görevin bize verilmesini yanlış buluyorum.*
- Y7.** *İnceleme/soruşturma görevleri okullardaki asli görevlerimizi yapmamıza engel olmaktadır.*
- Y10.** *İnceleme/soruşturma görevleri nedeniyle ifade almak, bilgi ve belge toplamak çok fazla zaman almakta, bu da kendi okullarımıza, öğretmen ve öğrencilerimize zaman ayırmamızı engellemektedir.*
- Y15.** *İnceleme/soruşturma görevleri okulların büyüklüğüne ve yöneticilerin iş yükü hesaplanarak verilmelidir*
- Y21.** *Eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlı yürütülmesinin gerekliliği, dışarıdan bir iş olan bu göreve ayrıca zaman ayırmayı ve yeni bir planlama yapmayı gerektirmektedir.*
- Y24.** *İnceleme/soruşturma görevleri hayli zaman aldığından ve bu süreç yöneticinin okulundan uzaklaşmasını gerektirdiğinden okul yöneticilerinin kendi iş ve sorumlulukları kesintiye uğratmaktadır.*
- Y30.** *Okul yöneticiliği başlı başına zaman gerektiren çok yoğun bir görevdir. Dolayısıyla okulun rutin işlerine zaman bulamazken bir de bu tür görevlerin verilmesi çok yanlıştır.*

Tema 4. İnsan ilişkileri

- Y1.** *İnceleme/soruşturma görevleri meslektaşlarımızla aramızda kırınlıklara yol açmaktadır.*
- Y10.** *İnceleme/soruşturma görevleri, bazen görevlendirilmiş olan meslektaşlarımız arasında da anlaşmazlıklara ve küskünlüklere neden olabilmektedir.*
- Y11.** *Meslektaşlarımız hakkında inceleme/soruşturma yaptığımızda olaya duygusal yaklaşabiliyoruz.*
- Y15.** *Meslektaşlarımıza yönelik yaptığımız inceleme/soruşturmalarda çoğu zaman adil olamama kaygısı yaşıyoruz.*
- Y17.** *Birlikte çalıştığımız meslektaşlarımıza yönelik inceleme/soruşturma yapmayı etik bulmuyorum.*
- Y29.** *Bu görevler meslektaşlarımız arasındaki çalışma barışını bozmaktadır.*

Okul Yöneticilerinin İnceleme/Soruşturma Görevini Yürütürken Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Okul yöneticilerinin, inceleme/soruşturma sürecinde ifade alma, bilgi-belge toplama ve rapor yazma konusunda karşılaştıkları sorunlar hakkındaki görüşleri Tablo 3 ve Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 3. Okul yöneticilerinin, inceleme/soruşturma sürecinde ifade alma ve bilgi-belge toplama ile ilgili karşılaştıkları sorunlar

Tema	Maddeler	Yöneticiler	f
Zorluk	İfadesine başvuru alan kişilere ulaşmanın zor olması	Y2,Y4,Y5,Y7,Y8,Y10,Y12 Y14,Y16,Y18,Y19,Y20,Y23 Y25,Y26,Y28,Y30	17
	İfadesine başvuru alan kişilerin konunun dışına çıkmak istemeleri	Y3,Y6,Y8,Y9,Y11,Y16,Y23 Y25,Y26,Y27,Y29,Y30	12
	İfade alma ve yazmada yaşanan zorluklar	Y3,Y6,Y9,Y12,Y15,Y20,Y23 Y25,Y28	9
Toplam			38
Zaman	Tanıklara, bilgi ve belgelere ulaşmak çok zaman almaktadır	Y4,Y5,Y7,Y8,Y10,Y12,Y16 Y19,Y20,Y23,Y26,Y28	12
	Bilgi ve belgeleri tasnif etmek çok zaman almaktadır	Y3,Y6,Y8,Y9,Y16,Y23,Y26 Y27,Y30	9
	Yetkili kişi ve kurumlardan ifade, bilgi ve belge almak çok zaman almaktadır.	Y2,Y6,Y9,Y15,Y20,Y25,Y28	7
	İfade almak, bilgi ve belge toplamak için yapılan yazışmalar çok zaman almaktadır.	Y8,Y10,Y12,Y23,Y26,Y30	6
Toplam			34
İnsan İlişkileri	Meslektaşların, birbirlerinin ifadelerini alıyor olması.	Y2,Y4,Y5,Y7,Y9,Y10,Y12 Y17, Y20,Y23,Y26,Y28	12
	İfadesi alınan kişinin beklenti içine girmeleri.	Y3,Y6,Y8,Y9,Y10,Y16,Y23 Y26,Y27,Y30	10
	İfade sahiplerinin önyargılı olmaları	Y1,Y3,Y6,Y12,Y18,Y24,Y28	7
Toplam			29
Duygusallık	İfade veren kişilerin tedirgin olmaları	Y2,Y5,Y11,Y13,Y16,Y19,Y20,Y23,Y27,Y29	10
	Görev verilmiş olan okul yöneticilerinin tedirginlik hissetmeleri	Y2,Y5,Y11,Y15,Y16,Y19,Y23	7
	İnceleme/soruşturma sırasında duygusallıkların yaşanması.	Y4,Y7,Y20,Y30	4
Toplam			21

Katılımcıların ifade alma ve bilgi-belge toplama sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinde “zorluk” temasının 38 kez, “zaman” temasının 34 kez, “insan ilişkileri” temasının 29 kez, “duygusallık” temanın 21 kez tekrarlandığı görülmektedir. “Zorluk” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin “İfadesine başvuru alan kişilere ulaşmanın zor olması” maddesi olduğu, “zaman” teması altında fazla tekrarlanan maddenin “Tanıklara, bilgi ve belgelere ulaşmak çok zaman almaktadır” maddesi olduğu, “insan ilişkileri” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin “Meslektaşların, birbirlerinin ifadelerini alıyor olması” maddesi olduğu ve “duygusallık” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin ise “İfade veren kişilerin tedirgin olmaları” alt teması olduğu görülmektedir.

Tema 1. Zorluk

Y7. *Hakkında inceleme/soruşturma yaptığımız kişilere ulaşmakta çok zorluk yaşıyoruz.*

Y8. *İfade verecek kişiler bazen çok uzakta olabiliyor ve onlara isteğin zaman ulaşamayabiliyorsunuz.*

Y14. *Verilen görevlerin tatil dönemlerine denk gelmesinden dolayı kişilere ulaşmakta zorluk yaşanabiliyor.*

Y28. *İfadesi alınacak kişi ya da kişilerin adreslerini tespit etmekte zorluk çekebiliyoruz.*

Tema 2. İnsan İlişkileri

Y2. *İyi görüştüğüm ve yakından tanıdığım meslektaşlarımdan ifadelerini almak önemli bir sorundur.*

Y4. *Meslektaşlarımdan ifadelerini almak beni psikolojik olarak yoruyor ve dostlukların bozulmasına neden oluyor.*

Y10. *Aynı statüde olan kişilerin birbirlerinin ifadelerini almaları kimi zaman korumacı ya da tam tersi tepkisel davranışlara neden olabiliyor.*

Y21. *Meslektaşı tarafından sorguya çekiliyor olma duygusu her iki tarafı da olumsuz etkiliyor.*

Y27. *Aynı mesleğe ve aynı unvana/konuma sahip kişilerin inceleme/soruşturma yapmaları, işin ciddiyetine zarar veriyor.*

Tema 3. Duygusallık

Y2. *Soruşturulan kişilerin ifade verme sırasında tedirgin ve gergin olmaları yaşanan önemli bir güçlüktür.*

Y5. *Kişilerin ifade verme konusunda kaygılanmaları ve gerilerek ifade vermekten kaçınmaları süreci zorlaştırıyor.*

Y11. İfade alma esnasında kişilerin zaman zaman kendilerini suçlanıyormuş gibi hissetmeleri ve duygusal tepkiler vermeleri ifade alma sürecini olumsuz etkiliyor.

Y20. İncele/soruşturma görevlerinin tek olarak verilmesi görevlilerde tedirginlik ve kaygı yaratabiliyor.

Y30. İfade alan ile ifade veren kişilerin farklı cinsiyetten olması bazen endişelere neden olabilmektedir.

Tablo 4. Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma sürecinde rapor yazma ile ilgili karşılaştıkları sorunlar

Tema	Alt Temalar	f	
Zaman	Uzun zaman alması	Y2,Y3,Y5,Y6,Y11,Y12,Y13,Y15,Y16,Y18,Y19 Y20,Y25,Y28,Y29,Y30	16
	İş yoğunluğu	Y2,Y3,Y6,Y7,Y9,Y10,Y12,Y18,Y20,Y22,Y26 Y27,Y29,Y30	14
	Hukuki sürelerin kısıtlı olması	Y1,Y3,Y6,Y9,Y13,Y18,Y19,Y20,Y23,Y25,Y26,Y29	12
	Toplam		42
Teknik Bilgi	Yeterli teknik bilgiye sahip olunmaması	Y1,Y5,Y8,Y9,Y10,Y12,Y15,Y16,Y18,Y20,Y26 Y27,Y29,Y30	14
	İsabetli karar verememe kaygısı	Y2,Y5,Y7,Y8,Y10,Y11,Y16,Y18,Y20,Y26,Y28	11
	Yazma (raporlaştırma) yeteneği	Y4,Y9,Y14,Y17,Y19,Y20,Y28,Y30	8
	Teknik destek alınamaması	Y4,Y10,Y14,Y15,Y28,Y29	6
Toplam		38	
Format	Çok ayrıntılı bir formatının olması	Y2,Y4,Y8,Y5,Y7,Y9,Y17,Y18,Y19,Y20,Y23,Y27,Y30	13
	Formatın unutulabilmesi	Y1,Y3,Y6,Y8,Y11,Y14,Y17,Y22,Y25,Y28	10
	Olayın formatına uydurulması	Y1,Y5,Y7,Y9,Y11,Y18,Y26	7
	Olay örüntüsünü mevzuatla bağdaştırma	Y4,Y9,Y18,Y30	4
Toplam		31	

Katılımcıların rapor yazma sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinde “zaman” temasının 42 kez, “teknik bilgi” temasının 38 kez, “format” temasının ise 31 kez tekrarlandığı görülmektedir. “Zaman” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin “Uzun zaman alması” maddesi olduğu, “teknik bilgi” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin “Yeterli teknik bilgiye sahip olunmaması” maddesi olduğu, “format” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin ise “Çok ayrıntılı bir formatının olması” maddesi olduğu görülmektedir.

Tema 1. Zaman

Y3. İnceleme/soruşturma raporu yazmak çok fazla zamanımızı almaktadır.

Y11. Zamandan kazanmak için hızlı rapor yazmalıyız, ancak bu da uzmanlık gerektiriyor.

Y15. Konuyla ilgili mevzuat taramak, bilgi ve belge toplamak çok zamanımızı almakta ve okuldaki asıl işimizi aksatmaktadır.

Y16. Raporlara yoğunlaşabilmemiz için sakin bir ortama ve geniş bir zamana gerek bulunmaktadır.

Y21. İnceleme/soruşturmalarda belirlenmiş olan yasal zaman aşımı süreleri işimizi güçleştirmektedir.

Y28. İfade almak, istişare ve muhakeme etmek çok zaman almaktadır.

Tema 3. Teknik Bilgi

Y4. Rapor yazma ile ilgili yeterli teknik bilgiye sahip olmadığımızdan çoğu zaman sıkıntılar yaşıyoruz.

Y10. Alınan ifadeleri, toplanan bilgi ve belgeleri mantıksal bir örüntü içinde bütünleştirerek raporlamak çok zor.

Y12. Okul yöneticilerinin rapor dilini ve hukuki ifadeleri iyi bilmediklerini düşünüyorum.

Y25. Okul yöneticilerinin hukuki alt yapılarının olmaması ve yazma yeteneklerinin fazla gelişmemiş olması rapor yazmalarını güçleştirmektedir.

Tema 2. Format

Y1. Çok ayrıntılı ve birbirini tekrarlayan cümleler ve paragraflarla dolu olan inceleme/soruşturma formatının varlığı işi güçleştirmektedir.

Y.5. Bir önceki görevde hazırladığımız formatın bir sonrakinde değişmiş olması hata yapmamıza neden olabilmektedir.

Y.25. İnceleme/soruşturma yapmak asli görevimiz olmadığından genellikle süreci ve rapor yazma formatını unutuyoruz.

Y30. Rapor formatını ve mevzuat alt yapısını bütünleştirmek yorucu ve daha fazla bilgi gerektirmektedir.

Okul Yöneticilerinin İnceleme/Soruşturma Görevini Yürütürken Destek Alma İhtiyacı Duydukları Durumlara İlişkin Bulgular

Okul yöneticilerinin, inceleme/soruşturma görevini yürütürken hangi durumlarda destek alma ihtiyacı duyduklarına ilişkin görüşleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevini yerine getirirken destek alma ihtiyacı duydukları durumlara ilişkin görüşleri

Tema	Alt Temalar	Yöneticiler	f
Mevzuat	Suç karşılık gelen cezanın belirlenmesi	Y2,Y5,Y7,Y9,Y10,Y12,Y15,Y18,Y19Y20,Y21,Y22,Y25,Y27,Y29,Y30	16
	İlgili mevzuatın yorumlanması	Y2,Y5,Y6,Y7,Y10,Y15,Y17,Y18,Y20Y22,Y24,Y25,Y28,Y29	14
	TCK da suç teşkil eden dosyalarda	Y3,Y4,Y6,Y11,Y13,Y15,Y17,Y20 Y23,Y29	10
	Birden fazla ceza teklifi olan dosyalarda	Y3,Y6,Y7,Y9,Y11,Y21,Y24,Y26	8
Toplam			48
Raporlama	Formata uygun rapor yazma süreci	Y1,Y3,Y4,Y7,Y9,Y10,Y12,Y13,Y14 Y16,Y20,Y22,Y30	13
	Usul ve yöntemlerle alakalı	Y1,Y3,Y4,Y6,Y17,Y18,Y20,Y23,Y25Y29	10
	Tahlil ve münakaşa sürecinde	Y7,Y8,Y17,Y19,Y21,Y22,Y27	8
	Deneyimlenmemiş bir durumla karşılaşıldığında	Y3,Y8,Y11,Y16,Y19,Y21,Y29	7
	İfade alma konusunda	Y6,Y13,Y16,Y23,Y27	5
Toplam			43

Katılımcıların inceleme/soruşturma görevini yürütürken hangi durumlarda destek alma ihtiyacı duyduklarına ilişkin görüşlerinde “mevzuat” temasının 48 kez, “raporlama” temasının 43 kez tekrarlandığı görülmektedir. Mevzuat teması altında en fazla tekrarlanan maddenin “Suça karşılık gelen cezanın belirlenmesi” maddesi olduğu, “raporlama” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin ise “Formata uygun rapor yazma süreci” maddesi olduğu görülmektedir.

Tema1. Mevzuat

Y2. *Konuyla ilgili yasal mevzuatı takip etmek oldukça güç. Çünkü mevzuat sürekli değişmektedir. Bu konuda çoğu zaman uzmanlardan destek alırım.*

Y3. *Birden fazla suçun yer aldığı dosyalarda tahlil ve münakaşa ile ceza teklifinin yapılmasında desteğe ihtiyaç duyabilmekteyim.*

Y11. *Suç karşılık gelen cezanın kararlaştırılması noktasında, yanlış yapmaktan, yanlış karar vermekten vicdanen huzursuz oluyor ve yardıma ihtiyaç duyuyorum.*

Y26. *Özellikle TCK kapsamındaki dosyalarda uzman desteği almayı yeğlerim.*

Tema 2. Raporlama

Y1. *Tahlil ve münakaşa sürecinde desteğe ihtiyaç duyuyorum.*

Y7. *Usul ve yöntemlerle alakalı hususlarda yardım ihtiyacı duyuyorum.*

Y10. *İnceleme/soruşturma işlemleri hukuki bilgi ve hukuki ifadeler gerektirmektedir. Genelde yazdığım raporun hukuki terimler açısından redaksiyonu konusunda destek alırım.*

Y18. *Daha önce tecrübe edilmeyen bir durumla karşılaşıldığında ve dosyanın şekil yönünden içermesi gereken hususlarla ilgili destek ihtiyacım oluyor.*

Y29. *Rapor öncesi planlama aşamasında genellikle destek alırım.*

Okul Yöneticilerinin, İnceleme/Soruşturma Görevini Yürütürken Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Önerileri

Okul yöneticilerinin, inceleme/soruşturma görevini yürütürken karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin önerileri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevini yürütürken karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin önerileri

Tema	Alt Temalar	Yöneticiler	f
Uzmanlık	İşin uzmanı olan müfettişlere verilmeli.	Y2,Y3,Y5,Y6,Y8,Y9,Y10,Y11,Y12,Y13Y15,Y16,Y17,Y19,Y20,Y21 Y23,Y27	18
	Okul yöneticilerine hiç verilmemeli.	Y2,Y3,Y5,Y8,Y9,Y10,Y11,Y12,Y13,Y14,Y18,Y20,Y22,Y25,Y28,Y30	16
	Uzmanlık alanı ve gönüllülük esas alınmalı.	Y2,Y4,Y5,Y7,Y8,Y10,Y12,Y13,Y15,Y17,Y19,Y20,Y24,Y26,Y30	15
	Tek kişiye görev verilmemeli.	Y1,Y12,Y18,Y20,Y30	5
	Memur ve hukuki danışman görevlendirilmeli.	Y4,Y18,Y24	3
Toplam			57
Eğitim	Hizmet içi eğitim verilmeli.	Y2,Y3,Y4,Y5,Y8,Y10,Y11,Y12,Y13,Y16,Y19,Y20,Y22,Y24,Y28,Y30	17
	Alan uzmanları tarafından eğitim verilmelidir.	Y1,Y3,Y5,Y6,Y9,Y10,Y12,Y13,Y15,Y16,Y20,Y23,Y27,Y28,Y29,Y30	16
	Uygulamalı eğitim verilmelidir.	Y2,Y3,Y6,Y7,Y9,Y10,Y12,Y14,Y20,Y22,Y24,Y26,Y28,Y30	14
Toplam			47
Ekonomi	Bu görev için yolluk ve yevmiye ödenmeli.	Y3,Y7,Y10,Y13,Y15,Y18,Y21,Y24,Y27Y29,Y30	11
	Dosya başı ödeme yapılmalı..	Y2,Y4,Y8,Y10,Y21,Y26,Y29	7
	Ek ders ödenmeli	Y13,Y20,Y26	3
Toplam			21

Katılımcıların inceleme/soruşturma görevini yaparken karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin önerilerinde “uzmanlık” temasının 57 kez, “eğitim” temasının 47 kez, “ekonomi” temasının 21 kez tekrarlandığı görülmektedir. “uzmanlık” teması altında

en fazla tekrarlanan maddenin “İşin uzmanı olan müfettişlere verilmeli” maddesi olduğu, “eğitim” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin “Hizmet içi eğitim verilmeli” maddesi olduğu ve “ekonomi” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin ise “Bu görev için yolluk ve yevmiye ödenmeli” maddesi olduğu görülmektedir.

Tema 1. Uzmanlık

Y1. *İnceleme soruşturma ayrı bir uzmanlık alanıdır ve okul yöneticilerinin bu alanla ilgili hukuki alt yapıya sahip olmadıklarını düşünüyorum.*

Y8. *Dosya soruşturmaya dönüşünce bizlerden alınıp bu işin uzmanı olan müfettişlere devredilmeli.*

Y14. *Öncelikle bu görev, asıl işi inceleme ve soruşturma olan müfettişlerce yürütülmelidir.*

Y21. *İnceleme/soruşturma gibi önemli bir görevin konunun uzmanları tarafından yapılması gerekir.*

Y29. *Çok hassas olan bu görev uzmanlarınca yürütülmelidir ki verilen kararlarda isabet olsun.*

Tema 2. Eğitim

Y4. *Okul yöneticilerine inceleme/soruşturma konusunda kapsamlı bir hizmet içi eğitim verilmelidir.*

Y12. *Bu görevler uzmanlık alanına ve gönüllülük esasına göre verilmelidir.*

Y22. *Yöneticiler birkaç günlük seminerlerden değil, uzun süreli etkili kurslardan geçirilmelidir.*

Tema 3. Ekonomi

Y3. *Bu görevin angaryaya dönüşmemesi için okul yöneticilerine dosya bazlı ödeme yapılmalıdır.*

Y7. *İnceleme/soruşturma görevini yerine getirenlere yolluk ve yevmiye ödenmelidir.*

Y19. *Bu işin maddi bir karşılığının olması gerekir.*

Y29. *Okul yöneticileri bu süreç boyunca görevli izinli sayılmalı, yolluk ve yevmiyeleri ödenmelidir.*

Okul Yöneticilerinin İnceleme/Soruşturma Görevlerini Doğru Yapıp Yapmadıklarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Dair Bulgular

Okul yöneticilerinin, inceleme/soruşturma görevlerini doğru yapıp yapmadıklarına ilişkin görüşleri Tablo 7 ve Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin yöneticilerin inceleme/soruşturma görevlerine ilişkin görüşleri

Görüşler	f	%
Doğru yapmamaktadırlar	22	84,62
Doğru yapmaktadırlar	3	11,54
Kararsız	1	3,85
Toplam	26	100

Tablo 7 üzerinde yapılan incelemede, öğretmenlerin %84,62’sinin okul yöneticilerinin inceleme/soruşturmaları doğru yapmadıklarını, %11,54’ünün ise okul yöneticilerinin inceleme/soruşturmaları doğru yaptıklarını belirttikleri görülmektedir.

Tablo 8. Okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevlerini doğru yapmama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri

Tema	Alt Temalar	f	
Uzmanlık	Uzman değililer	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15,Ö16,Ö17 Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö23,Ö25,Ö26	23
	Yeterli bilgileri yok	Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö15,Ö18,Ö19,Ö20,Ö22,Ö23,Ö24,Ö25,Ö26	20
	Konuyla ilgili eğitimleri yok	Ö1,Ö3,Ö4,Ö6,Ö8,Ö9,Ö10,Ö13,Ö14,Ö16,Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö23 Ö25,Ö26	17
	Toplam		60
Duygusallık	Adil karar vermemektedirler	Ö1,Ö3,Ö5,Ö6,Ö8,Ö9,Ö10,Ö12,Ö15,Ö16,Ö18,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö24	16
	Olaya duygusal yaklaşmaktadırlar	Ö2,Ö5,Ö7,Ö8,Ö10,Ö11,Ö14,Ö16,Ö18,Ö20,Ö24,Ö26	12
	Meslektaş dayanışmasına girmektedirler	Ö1,Ö4,Ö7,Ö11,Ö14,Ö17,Ö19,Ö20,Ö23,Ö25	10
	Taraf tutabilmektedir.	Ö3,Ö4,Ö10,Ö14,Ö15,Ö21,Ö22,Ö23	8
	İsteksiz yapmaktadırlar	Ö6,Ö8,Ö11,Ö11,Ö14,Ö16,Ö21	7
	Ciddiye almamaktadırlar	Ö2,Ö7,Ö10,Ö14	4
	Toplam		57

Tablo 8 üzerinde yapılan incelemede, katılımcıların okul yöneticilerinin inceleme/soruşturmaları doğru yapmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde “uzmanlık” temasının 60 kez, “duygusallık” temasının 57 kez tekrarlandığı görülmektedir. “uzmanlık” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin “Uzman değiller” maddesi olduğu, “duygusallık” teması altında en fazla tekrarlanan maddenin ise “Adil karar vermemektedirler” maddesi olduğu görülmektedir.

Tema 1. Uzmanlık

Y2. *İnceleme soruşturma bir uzmanlık alanıdır ve okul yöneticilerinin bu alanla ilgili herhangi bir uzmanlıkları yoktur.*

Y16. *Bu görevin, asıl işi inceleme ve soruşturma olan müfettişler tarafından yapılması gerekir. Çünkü okul müdürlerinin anladığı bir alan değil.*

Y21. *İnceleme/soruşturma gibi önemli bir görevin, bilgisi olmayan müdürler tarafından değil konunun uzmanları tarafından yapılması gerekir.*

Y26. *Müdürlerin inceleme/soruşturma konusunda ciddi bir eğitim aldıklarını sanmıyorum.*

Tema 2. Duygusallık

Y4. *Okul yöneticileri inceleme/soruşturma yaparken meslektaş dayanışmasına girmekteler. Bu da adaleti zedelemektedir.*

Y11. *Okul yöneticileri inceleme/soruşturma görevlerini ciddiye almamakta, bu görevleri angarya olarak görmektedirler.*

Y20. *Bence okul yöneticileri inceleme/soruşturmada taraf tutmakta ve adil kararlar vermemektedirler.*

Y25. *Okul yöneticileri inceleme/soruşturma görevlerini isteksiz yaptıklarından isabetli kararlar verememektedirler.*

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevlerine ilişkin olarak kendilerini yetersiz gördüklerini, bu görevlerin çok zaman almasından dolayı asli görevlerini yerine getiremediklerini, inceleme/soruşturma yapma konusunda yeterli bir eğitim almadıklarını ve bu görevlerin insan ilişkilerini ve meslektaş dayanışmasını olumsuz etkilediğini belirttikleri tespit edilmiştir. Bir katılımcının *“İnceleme/soruşturma konusunda okul yöneticilerinin idari ve hukuki alt yapıları olmadığından, bu konuda ciddi anlamda yetersiz olduklarını düşünüyorum.”* yönündeki sözleri ile bir başka katılımcının *“İnceleme/soruşturma yapmak ciddi bir iştir. Bundan dolayı bu konuda kapsamlı, uzun süreli ve etkili bir hizmet içi eğitim verilmelidir.”* sözleri çalışmanın amaçları ile örtüşmektedir. Şirin ve Dal (2019) tarafından yapılan çalışmada da okul yöneticilerinin büyük çoğunluğunun bu konuda kendilerini uzman ve yeterli görmedikleri, inceleme/soruşturmaların çok zaman aldığı, yöneticilerin bu konuda etkili bir eğitim almadıkları ve bu görevlerin meslektaşlarıyla aralarında sorunların oluşmasına neden olduğu sonucuna ulaşırlarken; Gül (2017) tarafından yapılan çalışmada, uzmanlık gerektiren inceleme/soruşturma ve denetim görevinin okul yöneticilerine bırakılmasının sorunlara ve zaman kaybına neden olduğu belirlenmiştir. Ayvaz (2017) tarafından yapılan çalışmada, inceleme/soruşturma yapmanın uzmanlık gerektirdiği ve dolayısıyla bu görevin uzman olan müfettişler tarafından yapılması gerektiği, bu görevin yöneticiler tarafından yapılmasının zaman kaybına ve kırgınlıklara neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir katılımcının *“İnceleme/soruşturma görevleri nedeniyle ifade almak, bilgi ve belge toplamak çok fazla zaman almakta, bu da kendi okullarımıza, öğretmen ve öğrencilerimize zaman ayırmamızı engellemektedir.”* sözleri ile bir diğer katılımcının *“İnceleme/soruşturma görevleri meslektaşlarımızla aramızda kırgınlıklara yol açmaktadır.”* sözleri çalışmanın amaçları ile örtüşmektedir. Akan (2016), Dal (2019), Düztepe (2019) ve Özmen ve Şahin (2010) tarafından yapılan çalışmalarda da okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma yapma konusunda kendilerini uzman kabul etmedikleri, bu konuda yeterli olmadıkları, bu görevlerin uzun zaman aldığı, duygusallığa ve diğer meslektaşlarıyla insani ilişkiler açısından sorunlara neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İnceleme/soruşturma süreci, soruşturmaya hazırlık, delillerin toplanması ve değerlendirilmesi, ifadelerin alınması, tahlil-münakaşa yapma, sonuç çıkarma, belgelerin tasnif edilmesi, raporun yazılması ve raporun yetkili makama sunulması aşamalarını kapsamaktadır (MEB, 2008). Bu aşamaların sağlıklı yürütülebilmesi, bu iş ve işlemlerin bu konuda uzman kişiler tarafından yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ancak okul yöneticilerinin bu konuda eğitilmiş uzman kişiler olmadıkları bilinmektedir (Ayvaz, 2017; Dal, 2019; Düztepe, 2019; Gül, 2017; Şirin ve Dal, 2019). Kaldı ki, inceleme/soruşturma görevlerinin bu alanda uzman olan müfettişler tarafından yürütülmesi gerektiği de araştırma (Ayvaz, 2017; Gül, 2017; Şirin ve Dal, 2019) sonuçlarına dayalı bir bulgudur. İnceleme/soruşturma yapma görevi, sonuçları itibarıyla hassas bir görev, hata olduğunda geriye dönük çözümü çok zor olan bir görevdir. Dolayısıyla incelemeci/soruşturmacı olmak, içerik ve kapsam genişliği bakımından kısa süreli teorik eğitimlerle edinilmeyecek derecede uzmanlık gerektiren bir görevdir (Düztepe, 2019).

İnceleme/soruşturma iş ve işlemleri çok uzun zaman alabilmektedir. Bilgi ve belgelere ulaşmanın, ifade alınmasının, adil bir karar vermenin ve rapor yazmanın dikkat gerektiren ciddi işler olmaları, bu konuda acele etmek yerine süreci daha uzun bir zamana yaymayı gerektirebilmektedir. Araştırma bulgularından yola çıkarak, okul yöneticilerinin, görev tanımları arasında bulunmamasına rağmen incelemeci/soruşturmacı olarak görevlendirilmeleri; asli görevleri olan, okulu belirlenmiş amaç, ilke ve kurallar doğrultusunda yönetme sorumluluklarını işlevsel olarak yerine getirmelerini güçleştirdiği söylenebilir. Yönetime siyasetin karışması, bütçe yetersizliği, kararların sık sık değişmesi, personel dağılımındaki dengesizlik, üst-ast ilişkilerindeki sorunlar, araç-gereç eksikliği, mevzuatın güncel olmaması, çalışma ortamlarının uygunsuzluğu, denetimde görülen tutarsızlıklar, dikey merkezîyetçi yapılanma ülkemizde okul yöneticilerinin karşılaştıkları temel bazı sorunlardır (Güçlü, 1997). Araştırmada ulaşılan, okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevlerine ilişkin olarak kendilerini yetersiz gördükleri, bu görevlerin çok zaman

almasından dolayı asli görevlerini yerine getiremedikleri sonucu; okulların amaçlarını gerçekleştirebilmeleri için yöneticilerin daha fazla çaba içine girmelerini gerekirken kendilerine inceleme/soruşturma görev ve sorumluluklarının da yüklenmesi, okul yöneticilerine uzmanı olmadıkları ve çok fazla zaman ayırmaları gereken ayrı bir uğraş alanının açılmasına neden olduğunu göstermektedir.

Başaran ve Çinkır'a (2013) göre eğitim programının yönetimi, öğrenci ve işgören hizmetlerinin yönetimi, genel hizmetler ile eğitim bütçesinin yönetimi eğitim yönetiminin temel işlevlerini oluşturmaktadır. Araştırmada ulaşılan bulguların, bu kadar geniş bir görev yelpazesi bulunan okul yöneticilerine verilen inceleme/soruşturma görevlerinin, okul yöneticilerine ek yük getirdiğini ve bunun da yöneticilerin asli görevlerine ayırmaları gereken zamandan kısarak bu görevleri yerine getirmeye çalışmalarına neden olduğunu göstermektedir. Halbuki okulun toplumsal görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmesi için her yönden iyi yönetilmesi önemlidir (Yıldırım, 2011). Cerci (2018) tarafından yapılan çalışmada da inceleme/soruşturma görevleri, okul yöneticilerine okul dışı işler nedeniyle fazladan yüklenen sorumluluklar arasında önemli bir yer tutmaktadır. Özmen ve Şahin (2010) tarafından yapılan çalışmada ise incelemeci/soruşturmacıların, görev alanlarının genişliğinden ve iş yüklerinin fazlalığından dolayı bu görevlere ayıracak zaman bulamamaları inceleme/soruşturma sürecinde karşılaşılan önemli bir sorun olarak belirtilmektedir. Zaman okul yöneticileri için gerekli ve önemlidir. Çünkü okul yöneticiliği rolü öğretmen, öğrenci, veli ve eğitimci olmayan personelin yönetimini, sorunların çözülmesini, bireysel gereksinimlerin karşılanması ile örgütsel amaçların gerçekleştirilmesini gerektirmektedir.

Araştırmada okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevini yürütürken ifade alma, bilgi-belge toplama ve rapor yazma sürecinde sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticileri, inceleme/soruşturma sürecinde ifade almanın, bilgi-belgeye ulaşmanın ve rapor yazmanın güç ve çok zaman alıcı olduğunu, bu süreçlerin duygulardan arındırılmadığını ve insan ilişkileri açısından olumsuz sonuçlara neden olduğunu, bu süreçlerin sağlıklı işleyebilmesi için teknik bilgiye gereksinim olduğunu ve formatların iyi bilinmesi gerektiğini belirtmektedirler. Şirin ve Dal (2019) tarafından yapılan çalışmada, şikâyetçiye/tanığa ulaşamaması, şikâyetçi/tanığın ifade vermek istememesi, bilgi ve belge toplama ile raporlamanın çok uzun zaman alması inceleme/soruşturma sürecinde okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunlar arasında sayılmıştır. Cerci (2018) tarafından yapılan çalışmada ise ifade almanın çok zor olduğu okul yöneticileri tarafından ifade edilmiştir. İnceleme/soruşturma sürecinin adil bir şekilde sonuçlanabilmesi için iddiaların ifadelerle ve bilgi-belgeyle ispatlanması gerekir. İnceleme/soruşturmaya hazırlık aşamasında planlama yapmak, yapılan plana uygun olarak gereksinim duyulan kişi, olay, yer, zaman bilgilerini toplamak; bilgi-belge ve kayıtları belirlemek önemlidir (Özmen ve Şahin, 2010). İnceleme/soruşturmaya konu olmuş bir eylemin salt ifadelerle ispatı çoğu zaman olanaklı olamamaktadır (Dal, 2019). Bu durumda, incelemecinin/soruşturmacının konuyla ilgili bütün detayları ortaya çıkarması, inceleme/soruşturmaya konu kişi ya da kurum hakkında lehte ve aleyhte bütün delilleri (ifade, bilgi-belge) toplaması, gereksiz detaylara boğulmadan konunun bütün boyutlarıyla açığa çıkmasını sağlaması, olaylara duygusal yaklaşımdan sebep-sonuç ilişkilerini irdelemesi, çelişiklere meydan vermeyecek düzgün bir planlamayla görüş ve kanaatini rapor olarak sunması beklenir. Dolayısıyla bu beklenti, inceleme/soruşturma sürecinde ifade almayı, bilgi-belge toplamayı ve formata uygun raporlamayı önemli ve öncelikli hale getirmektedir.

Araştırmada, okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevini yürütürken mevzuat ve raporlama aşamalarında destek almaya gereksinim duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticileri, suça karşılık gelen cezanın belirlenmesinde, ilgili mevzuatın yorumlanmasında, Türk Ceza Kanunu'nda suç teşkil eden dosyalarda, birden fazla ceza teklifi gerektiren dosyalarda, formata uygun rapor yazma sürecinde, soruşturma usulü ve yöntemleriyle ilgili konularda, tahlil ve münakaşa bölümünde, daha önce deneyimlenmemiş durumlarda ve ifade alma konularında destek aldıklarını belirtmektedirler. Yapılan bazı çalışmalarda da okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevlerini yürütürken, görevin birçok aşamasında müfettişler başta olmak üzere uzmanlardan destek aldıklarını göstermektedir (Akan, 2016; Beyhan, 2008; Çelebi, Övür ve Eravcı, 2017; Dal, 2019; Şirin ve Dal, 2019). Araştırmamızın sonuçları, okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma sürecinde genelde ifade alma, rapor yazma, konuyu mevzuat ışığında değerlendirme ve karara varma gibi teknik konularda destek alma gereksinimi duyduklarını göstermektedir. Ayvaz (2017) tarafından yapılan çalışmada da okul yöneticilerinin, inceleme/soruşturma görevlerinin yürütürken raporlaştırma, ifade alma, belgelere başvurma, bilirkişiye danışma, tahlil-münakaşa yapma ve ceza teklifinde bulunma aşamalarında uzman desteği aldıkları tespit edilmiştir. Özmen ve Şahin (2019) tarafından yapılan çalışmada, mevzuatın yenilenmemesi ve çok sık değişmesi, mevzuatın dağınık, karmaşık ve anlaşılmasız olması destek alınmasını gerektirecek önemli sorunlar olarak ifade edilmiştir. Okul yöneticilerinin destek alma gereksinimi duydukları konular bir bütün olarak değerlendirildiğinde, destek gereksiniminin okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma konusunda uzman olmamalarından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bir katılımcının "Bu görevler bu alanda uzman olan Müfettişlere verilmelidir. Çünkü inceleme/soruşturma uzmanlık gerektirmekte ve biz bu konuda uzman değiliz" sözleri bu anlamda dikkate değerdir.

Araştırmada okul yöneticilerinin, inceleme/soruşturma görevini yürütürken karşılaştıkları sorunlara yönelik olarak; işin uzmanı olan müfettişlere verilmesi, bu görevlerin okul yöneticilerine hiç verilmemesi, bu görevler verilirken uzmanlık alanının ve gönüllülüğün esas alınması, incelemeci/soruşturmacıya yardımcı olmak üzere memur ve hukuki danışman görevlendirilmesi yönünde önerilerde buldukları belirlenmiştir. Bir katılımcının "İnceleme/soruşturma gibi önemli görevlerin konunun uzmanları tarafından profesyonelce yapılması gerekir." sözleri durumu özetler niteliktedir. Ayrıca okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma sürecinde yaşanan sorunların çözümü için alan uzmanları tarafından verilecek etkili ve uygulamalı hizmet içi eğitim talep etmeleri ve bu görev için yolluk-yevmiye veya ek ders ücreti ödenmesini önermeleri de araştırmada ulaşılan diğer sonuçlardandır. Bir katılımcının "Yöneticiler birkaç günlük seminerlerden değil, gerçek olaylardan ve örneklerden yola çıkan uzun süreli profesyonel kurslardan geçirilmelidir" sözleri ile bir başka katılımcının "İnceleme/soruşturma görevini yerine getirenlere yolluk-yevmiye veya ek

ders ücreti ödenmelidir.” sözleri, okul yöneticilerinin inceleme/soruşturma görevlerine ilişkin olarak yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik önerilerini göstermektedir. Araştırmada ulaştığımız bulgular, Dal (2019) ve Şirin ve Dal’ın (2018) yaptıkları araştırmalarda ulaştıkları, muhakkiklere ödenek verilmesi, her dosyanın okul yöneticilerine verilmemesi ve bu konuda eğitim verilmesi gerektiği bulguları ile Özmen ve Şahin (2019) ve Ayvaz’ın (2017) yaptıkları araştırmalarda ulaştıkları, inceleme/soruşturma görevi için yolluk-yevmiye veya ek ders ücreti ödenmesi, inceleme/soruşturma görevinin müdürler için angarya olduğu, uzmanlık gerektiren bir iş olması sebebiyle müfettişler tarafından yürütülmesi ve bu konuda hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği bulguları benzerlik göstermektedir.

Araştırmada, okul yöneticileri tarafından yürütülen inceleme/soruşturmalar konu olan (soruşturulan) öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, okul yöneticilerinin inceleme/soruşturmaları doğru yapmadıklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticilerinin alanın uzmanı olmamalarının, bu konuda uzun süreli ve uygulamaya dönük etkili bir hizmet içi eğitim almamalarının, inceleme/soruşturma görevlerini asli görevleri olarak kabul etmemelerinin, bu görevlere ayıracak fazla zamanlarının olmamasının ve bu görevlerden dolayı herhangi bir ücret almamalarının etkili olduğu söylenebilir. Kaldı ki, araştırma kapsamında görüşlerine başvurulmuş öğretmenler, okul yöneticilerinin aldıkları inceleme/soruşturma görevlerini doğru yapmamalarının nedenleri olarak uzman olmamalarını, yeterli bilgi sahibi olmamalarını, konu hakkında eğitim almamış olmalarını, adil ve objektif karar vermemelerini, olaya duygusal yaklaşmalarını, meslektaş dayanışmasına girmemelerini, isteksiz olmalarını ve işi önemsememelerini göstermektedirler. Bir katılımcının *“İnceleme/soruşturma gibi önemli bir görevin, ilgisi ve bilgisi olmayan müdürler tarafından yapılması yanlışlara neden olmaktadır. Bence bu görevler konunun uzmanları tarafından yapılmalıdır.”* sözleri ile bir başka katılımcının *“Bence okul yöneticileri inceleme/soruşturmalar da duygusal davranmakta, taraf tutmakta, adil davranmamakta ve meslektaş dayanışmasına girmektedirler.”* sözleri konuya açıklık getirecek niteliktedir. Taymaz’a (2015) göre, inceleme/soruşturmalar da duygusal davranmadan nesnel karar vermek son derece güç bir iştir. Özdem, Albay ve Çelik (2012) yaptıkları araştırmada, soruşturulan kişilerin, soruşturmacıların mevzuata hâkim olmadıklarını, bütün delilleri değerlendirmediklerini, soruşturmaya konu olayın aydınlatılması için samimi ve kararlı bir çaba göstermediklerini belirttiklerini tespit etmiştir. Cereci (2019) tarafından yapılan çalışmada, okul yöneticilerine yeni sorumluluklar ve iş yükü getirmesinden dolayı inceleme/soruşturma görevlerinin istenmeyen görevler olduğu belirtilmiştir. Gül (2017) tarafından yapılan çalışmada ise inceleme/soruşturma ve denetim görevlerinin okul yöneticilerine verilmesinin okul müdürlerinin iş yükünü artıracığı, objektifliği ise azaltacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; yöneticilerin, soruşturma sürecinde kişilere ulaşma ve ifade alma, inceleme/soruşturma sürecini planlama, ispatlanan disiplin suçunun karşılığını bulma, usulüne uygun rapor yazma, dosya konusu fiil ile yasa, yönetmelik, genelge arasında ilişki kurma, olayı ulaşılan bilgi ve belgeler ile mevzuat ışığında değerlendirip yorumlama ve nesnel bir karara varma konularında ciddi sorunlar yaşadıkları ve uzman desteğine gereksinim duydukları anlaşılmaktadır. Ayrıca araştırma sonuçları, okul yöneticileri tarafından inceleme/soruşturma görevlerinin istenmeyen angaryalar olarak nitelendirildiğini, bu görevlerin profesyonel kişiler tarafından yapılması gereken ciddi ve uzmanlık gerektiren görevler olarak düşünüldüğünü, bu görevlerin asli görevlerini yerine getirmelerine engel olarak algılandığını, bu görevlerin meslektaş dayanışmasına ve insan ilişkilerine zarar verdiğinin düşünüldüğünü tespit etmektedir. Araştırmada, okul yöneticilerinin, inceleme/soruşturma görevleri ile ilgili olarak kendilerine yeterli ve etkili bir hizmet içi eğitim verilmesinin ve bu görevler için yöneticilere yolluk-yevmiye veya ek ders ücreti ödenmesinin karşılaşılan sorunların çözümüne katkı sunacağını düşündüklerini ortaya koymaktadır.

Uzmanlık gerektiren inceleme/soruşturma görevleri, bu alanda yeterli olmayan okul yöneticileri yerine, konunun uzmanı müfettişler tarafında yürütülmelidir. Okul yöneticilerine inceleme/soruşturma görevleriyle ilgili mesleki ve hukuki yeterliliklerini geliştirmek amacıyla; olay incelemesi, örnek dosya hazırlama gibi atölye çalışmaları tarzında etkili hizmet içi eğitim verilmelidir.

Mevzuatın sık aralıklarla değişmesi, dağınık ve anlaşılmasız olması gibi incelemeci/soruşturmacıların görevlerini güçleştiren sorunlar örneklendirilerek raporlaştırılmalı ve bu sorunların yetkili üst makamlara ulaştırılmasını kolaylaştıracak bir iletişim mekanizması geliştirilmelidir. İnceleme/soruşturmaya konu fiil ile fiilin mevzuattaki karşılığı arasında isabetli ilişkinin kurulması ve getirilen cezalandırma tekliflerde eşitsizliklerin ve adaletsizliklerin yaşanmaması için disiplin mevzuatı gözden geçirilmelidir.

Bilgi, belge ve ifadesi alınacak kişilere ulaşmada yaşanan sıkıntıları azaltmak açısından ilgili kurum ve kuruluşlarla daha fazla işbirliği yapılmalıdır. Çok fazla zaman gerektiren bu görevlerin verildiği okul yöneticilerine diğer kurul, komisyon, tören gibi işlerde görev verilmemesine özen gösterilmelidir. İncelemeci/soruşturmacılara geçici görev yollukları ile harcırahların zamanında nakit olarak ödenebilmesi için gerekli yasal ve teknik düzenlemeler yapılmalı ya da inceleme/soruşturma görevi verilen okul yöneticilerine ek ders ücreti ödenmelidir.

Müfettişler ve okul yöneticileri tarafından aynı konuda yürütülen inceleme/soruşturmaları; soruşturmaya hazırlık, delillerin toplanması ve tasnif edilmesi, değerlendirme/yorumlama ve sonuç çıkarılması, raporunun yazılması ve makama sunulması açısından karşılaştıran çalışmaların yapılması da alana katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Akan, D. (2016). Akademisyenlerin inceleme/soruşturma görev zorluklarına ilişkin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 212-226
- Ayvaz, M. (2017). *Okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başaran, İ. E. ve Çinkır, Ş. (2013). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Beyhan, A. (2008). *İlköğretim müfettişlerinin disiplin soruşturması sürecinde karşılaştıkları sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal bilimlerde içerik analizi: Teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bursalioğlu, Z. (2019). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. (19. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Çakmak, E. K. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cerçi, C. (2018). Okul yöneticilerinin mevzuatta olmasa bile fazladan yüklenmek durumunda kaldığı sorumluluklar. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 119-127
- Cerçi, C. (2019). Okul yöneticilerinin mevzuattan kaynaklanan sorumluluklarına ek olarak sahip olmaları gerektiğini düşündükleri sorumluluklar. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 8(22), 109-123.
- Çelebi, N., Övür, M. ve Eravcı, F. (2017). Soruşturma grubunda görev yapan il eğitim denetmenlerinin süreç içinde karşılaştıkları sorunlar. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1) , 1-30
- Dal, S. (2019). *Okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşleri (Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir, Esenler ve Zeytinburnu örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Düztepe, H. (2019). *Öğretmen, yönetici ve müfettişlerin okul müdürlerinin muhakkiklik görevlerine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi,. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Ekiz, D. (2016). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Güçlü, N. (1997). Eğitim lideri olarak okul yöneticisi. *Milli Eğitim Dergisi*. (134), 50-55
- Gül, İ. (2017). Maarif müfettişleri başkanlıklarının kaldırılmasıyla ilgili müfettiş görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 23-38
- Gürsel, M. (2012). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Eğitim Kitabevi.
- İlgar, L. (2005). Eğitim yönetimi, okul yönetimi, sınıf yönetimi. İstanbul: Beta Yayınları.
- Karagöz, İ. (2016). *İnceleme ve soruşturma rehberi*. Ankara: DİB Yayınları.
- Lewis, P. S., Goodman, S.H., ve Fandt, P.M. (2000). *Management challenges in the 21. century*. Minneapolis: West Group.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2008). *Disiplin amirleri ve muhakkikler için soruşturma rehberi*. Ankara: Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. 07.09.2013 tarih ve 28758 sayılı Resmî Gazete.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2014). Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. 26/7/2014 tarih ve 29072 sayılı Resmî Gazete.
- Özdem, G. Albay, T. ve Çelik, İ. (2012). Eğitim denetmenlerinin soruşturma sürecinde göstermiş oldukları davranışlara ilişkin öğretmen görüşleri, *International Journal of Human Sciences*, (9)2, 1591-1618.
- Özmen, F. ve Şahin, Ş. (2010). İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 92-109
- Resmî Gazete. (2016). Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. 9 Aralık 2016 tarih ve 29913 sayılı Resmî Gazete
- Şirin, A. ve Dal, S. (2019). Okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşleri: Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir, Esenler ve Zeytinburnu örneği. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 11(3), 215-240
- Taş, H. ve Kiroğlu, K. (2018). Sınıf öğretmenlerinin disiplin suçlarına ve disiplin cezalarına ilişkin bilgi düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 1120-1137
- Taş, H. ve Kiroğlu, K. (2019). İlköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin işledikleri disiplin suçları ile aldıkları disiplin cezalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 18(1), 78-96.
- Taymaz, H.(2015). *Teftiş: Kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Weber, M. (2018). *Bürokrasi ve otorite*. (B. Akın, Çev.) Ankara: Adres Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, N. (2011). Yöneticilik görevinin okul müdürlerine olumlu ve olumsuz katkıları. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 230-245.